

Försvarsutskottets yttrande

1987/88:3 y

över proposition 1987/88:101 om lag om brandfarliga
och explosiva varor jämte motioner

FöU
1987/88:3 y

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har berett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:101 om lag om brandfarliga och explosiva varor och motioner med anledning av propositionen (motionerna 1987/88:N50 och N51) samt motionerna 1987/88:N265, N292 och N293 från allmänna motions-tiden.

Försvarsutskottet behandlar propositionen och motionerna i de avseenden som de rör utskottets beredningsområde. Med denna utgångspunkt kommenterar utskottet efter några allmänna synpunkter lagförslaget i fråga om den centrala tillsynen m.m. och den föreslagna lagens tillämpning inom försvarsmakten. Utskottet lägger därvid vissa synpunkter på ett par av de till propositionen knutna motionerna (N50 och N292).

Bakgrund

Nuvarande regler för hantering av explosiva och brandfarliga varor har tillkommit vid olika tidpunkter och med delvis olika utgångspunkter. De skiljer sig från varandra i fråga om uppläggning, terminologi och innehåll. Regelsystemet kan konstateras vara detaljrikt, otidsenligt och inte alltid sammanhängande. Det har med tiden blivit allt svårare att överblicka för både statliga och kommunala myndigheter och för näringslivet.

En särskild utredare har haft till uppgift att föreslå förenklingar i det gällande regelverket i syfte att åstadkomma en lagstiftning som fyller dagens krav på ett modernt och lättillgängligt regelsystem. Utredaren har redovisat resultatet av sitt arbete i betänkandet (Ds I 1987:4) Ny lagstiftning om brandfarliga och explosiva varor. Detta har lagts till grund för regeringens förslag i propositionen 1987/88:112 om en ny lagstiftning på området.

Det lagförslag som regeringen i propositionen föreslår riksdagen att anta avses ersätta den nuvarande lagstiftningen rörande explosiva och brandfarliga varor med ett moderniserat regelsystem utan att nu gällande skyddsprinciper och krav underkastas några större förändringar.

Lagförslaget innehåller enbart bestämmelser av grundläggande karaktär. De inledande reglerna anger lagens syfte och tillämpningsområde. Vidare innehåller lagförslaget bestämmelser rörande skyddsprinciper för hanteringen av varorna och om tillstånd och tillsyn av lagens efterlevnad. Slutligen finns däri intagna vissa bestämmelser om avgifter och ansvar m.m. Detaljbe-

stämmelser av utpräglat teknisk karaktär har utmönstrats ur lagstiftningen och avses komma att utfärdas på myndighetsnivå där den tekniska kompetensen att utfärda sådana bestämmelser finns. I linje därmed öppnas i lagförslaget möjlighet för regeringen att uppdra åt den myndighet som regeringen finner lämplig att meddela närmare föreskrifter för tillämpningen av lagen.

FöU 1987/88:3 y

Försvarsutskottet

Allmänna synpunkter

Utskottet vill inledningsvis betona att det framlagda lagförslaget primärt torde kunna ses som ett led i strävandena att öka säkerheten kring hanteringen av explosiva och brandfarliga varor. Det är självfallet av den största vikt att man på alla de många områden i det moderna samhället där farlig verksamhet förekommer söker hindra olyckor genom klara och effektiva förebyggande bestämmelser. Utskottet finner härvid skäl att erinra om att behovet av ökad säkerhet starkt underströks i det betänkande i vilket utskottet nyligen behandlade ett antal motioner rörande transporter av farligt gods (FöU 1987/88:7). Samma säkerhetskrav bör enligt utskottets mening ställas i fråga om hanteringen av explosiva och brandfarliga varor.

Utskottet konstaterar att det regelsystem av äldre datum som i dag är avsett att reglera hanteringen av explosiva och eldfarliga varor är svåröverskådligt. Vissa brandfarliga varor omfattas dessutom inte av nu gällande bestämmelser.

Enligt utskottets bedömning skapar den lag som föreslås i propositionen en bättre överblick över bestämmelserna om explosiva och brandfarliga varor än vad nuvarande regler ger möjlighet till och främjar därmed säkerheten inom detta viktiga område. Utskottet anser efter en granskning av lagförslaget att detta utifrån de synpunkter utskottet har att beakta bör kunna antas av riksdagen i den utformning det har i propositionen. Detta innebär att utskottet avstyrker bifall till yrkandet i motion N50 (m) om att propositionen skall avslås.

Försvarsutskottet kommer i det följande att under särskilda rubriker närmare kommentera två frågor i lagförslaget som utskottet har funnit anledning att särskilt belysa. Den ena gäller främst den centrala tillsynen över efterlevnaden av den föreslagna lagen samt de föreskrifter och villkor som meddelas med stöd av denna. Den andra avser den nya lagens tillämpning inom försvarsmakten.

Den centrala tillsynen, m.m

Sprängämnesinspektionen (SÄI) har i dag en central uppgift när det gäller handläggningen av olika frågor om explosiva och brandfarliga varor. Någon förändrad ställning för SÄI i detta hänseende innebär inte lagförslaget. Av 16 § framgår t.ex. att SÄI skall ha uppgiften att på central nivå vara tillsynsmyndighet över efterlevnaden av den ifrågavarande lagstiftningen. Utskottet finner en sådan ordning naturlig i dagens organisation med hänsyn

till den kompetens på området som inspektionen besitter. Utskottet vill dock i detta sammanhang erinra om de överväganden som tidigare gjorts rörande möjligheten och lämpligheten av att överföra SÄI:s uppgifter rörande explosiva och brandfarliga ämnen till statens räddningsverk (SRV).

Frågan behandlades bl.a. av den s.k. CESAM-kommittén inom ramen för dess uppdrag att lägga fram förslag till samordning av den civila ledningen av räddningstjänsten i fred och civilförsvarsverksamheten. Kommittén kom därvid fram till att SÄI borde ingå i den nya myndighet, benämnd räddningsverket, som den föreslog skulle inrättas och ersätta bl.a. civilförsvarsstyrelsen och statens brandnämnd.

När regeringen med CESAM-kommitténs arbete som grund i proposition 1984/85:161 om ledningen av befolkningsskyddet och räddningstjänsten m.m. lade fram förslag om inrättande av den nya myndigheten SRV följde den dock inte kommitténs förslag i denna del. Enligt föredragande statsrådet borde SÄI inte införlivas med SRV bl.a. av hänsyn till inspektionens stora betydelse från arbetarskyddssynpunkt. I stället förordade föredragande statsrådet att olika åtgärder skulle vidtas för att förbättra samordningen mellan myndigheterna, t.ex. genom representation i resp. styrelser. Han sade sig avse att noga följa utvecklingen i detta avseende och återkomma till frågan inom två år om det skulle visa sig att den lösning som då valdes inte är tillfredsställande. Riksdagen godtog regeringsförslaget i denna del (FöU:1984/85:12 s. 5).

Utskottet anser, med hänvisning till vad föredragande statsrådet anförde i proposition 1984/85:161, att man bör räkna med att frågan om huruvida det är lämpligt att överföra i varje fall vissa av SÄI:s uppgifter till SRV kan komma att på nytt prövas mot bakgrund av vunna erfarenheter av den nya organisationen för ledningen av befolkningsskyddet och räddningstjänsten. Utskottet ser för sin del vissa fördelar med en sådan organisationsändring. Genom att lägga det centrala ansvaret på en enda myndighet skulle man t.ex. kunna underlätta gränsdragningen mellan räddningstjänstlagen och den nu aktuella lagstiftningen inom det område där de båda lagarnas tillämplighet sammanfaller.

Enligt utskottets mening skulle en sådan prövning t.ex. kunna ske i anslutning till den analys av SRV:s verksamhet som enligt vad som anfördes i proposition 1986/87:95 bil. 1 (s. 226) avsågs genomföras innevarande budgetår, och som enligt vad utskottet har inhämtat för närvarande pågår.

De ändringar i den nu behandlade lagen som till följd av sådana eventuella överväganden skulle behöva genomföras torde bli begränsade och därmed möjliga att genomföra utan större olägenhet. Utskottet har mot denna bakgrund bedömt att riksdagen bör kunna anta den föreslagna lagen utan att avvakta resultatet av nämnda organisatoriska överväganden.

Utskottets här redovisade ståndpunkt ligger i linje med förslaget i motion N292 (c) om att regeringen bör uppmanas att pröva frågan om överförande av SÄI till SRV. Med hänvisning till vad som i det föregående anförts beträffande eventuell senare prövning mot bakgrund av vunna erfarenheter anser utskottet emellertid att riksdagen inte behöver göra något uttalande i frågan. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motionen. Vad utskottet har anfört står också i viss samklang med de synpunkter i frågan som i

motivtexten framförs i motion N50 (m), som utskottet redan i det föregående inte ansett sig kunna tillstyrka.

FöU 1987/88:3 y

Lagförslagets tillämpning inom försvarsmakten

Det finns i dag särskilda författningar som reglerar försvarsmaktens hantering av brandfarliga och explosiva varor. Propositionen innebär en viss ändring i detta hänseende eftersom den föreslagna lagen avses tillämpas även inom försvarsmakten. Utskottet har ingen erinran mot att de grundläggande bestämmelser om explosiva och brandfarliga varor som lagen innehåller blir tillämpliga även inom försvarsmakten. Detta ligger i linje med utskottets uttalande i det föregående om önskvärdheten av överskådlighet i bestämmelserna. Utskottet utgår därvid ifrån att de behov av särbestämmelser som föreligger inom försvarsmakten och övriga delar av totalförsvaret kommer att tillgodoses på ett tillfredsställande sätt genom de särskilda föreskrifter som lagförslaget ger regeringen eller den myndighet den bestämmer möjlighet att utfärda.

Stockholm den 26 april 1988

Arne Andersson

Närvarande: Arne Andersson i Ljung (m), Olle Göransson (s), Åke Gustavsson (s), Gunhild Bolander (c), Evert Hedberg (s), Göthe Knutson (m), Ingemar Konradsson (s), Ingvar Björk (s), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Iréne Vestlund (s), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Christer Skoog (s), Lennart Holmsten (s) och Carl-Johan Wilson (fp).

Avvikande meningar

Avvikande mening 1

Arne Andersson i Ljung, Göthe Knutson och Olle Aulin (alla m) anser dels att den del av utskottets yttrande – under rubriken Allmänna synpunkter – som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "skall avslås" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening skapar den lag som föreslås visserligen en bättre överblick över bestämmelserna om explosiva och brandfarliga varor än vad nuvarande regler ger möjlighet till. Den eftersträlvade förenklingen och den ökade överblicken hör emellertid enligt utskottets mening kunna bli än mer framträdande om antalet inblandade myndigheter vore färre. Dessa önskemål kan tillgodoses i ett nytt lagförslag i enlighet med yrkandet i motion N50 (m), vilket biträds av utskottet.

dels att den del av utskottets yttrande – under rubriken Den centrala tillsynen, m. m. – som börjar med "De ändringar" och slutar med "kunna tillstyrka" bort ha följande lydelse:

Utskottets här redovisade synpunkter ligger i linje med dels de synpunkter som framförs i motivtexten till motion N50 (m), dels förslaget i motion N292 (c). Utskottet som i det föregående tillstyrkt bifall till motion N50, anser därför att riksdagen bör bifalla också motion N292.

dels att utskottets yttrande på s. 4 under rubriken Lagförslagets tillämpning inom försvarsmakten bort ha följande lydelse:

Det finns i dag särskilda författningar som reglerar försvarsmaktens hantering av brandfarliga och explosiva varor. Utskottet utgår ifrån att det behov av särbestämmelser som föreligger inom försvarsmakten och övriga delar av totalförsvaret kommer att tillgodoses på ett tillfredsställande sätt genom särskilda föreskrifter i ett nytt lagförslag enligt motion N50 (m).

Avvikande mening 2

Gunhild Bolander och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) anser att den del av utskottets yttrande – under rubriken Den centrala tillsynen, m. m. – som börjar med "Utskottets här" och slutar med "kunna tillstyrka" bort ha följande lydelse:

Utskottets här redovisade ståndpunkt ligger i linje med förslaget i motion N292 (c) om att regeringen bör uppmanas att pröva frågor om överförande av SÄI till SRV. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till motionen. Vad utskottet har anfört står också i viss samklang med de synpunkter i frågan som i motivtexten framförs i motion N50 (m), som utskottet redan i det föregående inte ansett sig kunna tillstyrka.

